

JUAN LUIS GOIKOETXEA ARRIETA

(IZKUNTZALARI MAIXU /DR.)

Edozein irakaslerentzat bizitzan amets eder bat da doto-re-maillara eltzea, eta askoz amesgarriagoa ori izkuntza-arloan eta euskera-arloan lortzen danean.

Ori izan zan nire ametsa eta orretarako bear zan ikasturtea be egin neban, baiña tesisa edo Maisu-lan nagusia egin bear nebanean, orretarako asita neukan maixu-lan txikiko abosgintza-arloa jorratuteko ametsa nebanean, nire agintari ziranak beste bide bat erakutsi eusten.

Gure Juan Luis eldu da mailla orretara eta bejoako nire zorion-agurra.

“Iker” arloko liburuen artean 13^a da Juan Luis'en maixu-lana dakarren liburu mardula, 282 orrialde daukazana, eta Euskaltzaindia da liburuaren jabea.

Maixu-lanaren zuzendari Jon Kortazar adiskidea dogu eta epaimaikoak gizon ospetsu eta euskaltzale aundi oneik: Jean Aritschelar, Iñaki Gaminde, Gotzon Garate, Beñat Oyharçabal eta Adolfo Arejita. Oneik lanari ezarri eutsen neurria “cum laude” izan zan. Dana Euskalerriko Ikastetxe Nagusiaren barruan. Zoriona!

Liburua argitaratzeko laguntzailleak Bizkai'ko Foru-Aldundia, bbk eta Mendebalde Kultur-Alkartea izan dira. Bilbao'n argitaratu da liburua aurten, 2003n. urte onetan.

Nik uste neban liburu au edo lan eder au bizkaieraz idatziko ebal gure Juan Luis'ek, baiña oker nengoan: “Dakigunetik ez dakigunera” esaldia artu dau ikur lez eta idazlea, orain asko dakian lez, batura be eldu da, orrelan ez da geratzen “ez dakian” arlo aundirik.

Dana dala, gauzatxu batzuk aztertze gogoa euki arren, esaterako gure erriak “ze” erabilten dauan lekuan “ezen” onartzea edo erderazko “sobre” euskeratzeko “gaiñean” artzea (gaia zein dan esateko danean) Azkue'ren “Zeren gaiñean berba egin dau abadeak-pulpiuaren gaiñean, alde batera itzita, eta erdel-itzak ain errez eta ugari sar-

etzea, ez noa ezelako azterketarik egiten. Liburutik itzez izt artuta, zatitxu bat idatziko dot emen (169 orrialdetik):

“Tesirako hartu dugun ikusmolde konstruktibistak zein parte hartze pedagogikoak edo jardun edukatiboa ikaslearen premia berezietara eta testuingura egokitzearen printzipioak, curriculum irekirako eredu hautatzera garamatazate. Horrekin adierazi gure duguna da, eskolako curriculumak zelangoak izan behar duen ulertzeko ikusmolde bi badirela: bata, bere aplikazioa ahal denik gehien bateratu eta zehaztu gure duena eta bestea, aplikatuko duen irakasleari inizatiba zabala uzten diona. Bestela esanik, lehen, praktikan curriculum eta programazioa identifikatzen dituen eta bigarrena curriculum programaziorako tresna moduan ulertzen duena”

Liburua izkuntzalaritzan aurreratua da eta itaunketetan ondo oinarritua.

Izkuntzalari zar eta barri asko ezagutzen dauz idazleak eta euren irakatsiakaz euskerearen gaurko arazoak argitzen dauz. Diglosia-arloan ikuspegi oso zabala dauka, ama-izkuntzatik asi, azpieuskalkiakaz jarraitu, euskalki apaindura eldu eta batuan amaitzen dan ikuspegia.

Danaren gaiñetik, gure idazlea irakasle dala agiri da, orregaitik da liburua ain egokiro eratu.

Olako lan sakon eta zabalak oso egokiak dira gure euskerea, izkuntza lez, dagokion maillan ezarteko ta agertzeko eta beronen egoera ugaritsua erakusteko eta etorkizunerako bide batzuk marraztuta izteko.

Labayru'k bere bidean, Mendebalde'k bere lanean, Bizkai'ko Euskal Idazle taldeak eta Ikastolak, onein artean Ibai-zabal argitaletxea daroan Lauaxeta'k eta guk, Euskerazaintzakoak, geure aletxua dakargula, guztion artean lan aundia egin geinke eta egiten dogu Bizkai'ko euskerearen alde, guztion artean mai-biribil antzeko bat osotzen dogula.

OLAZAR'tar Martin'ek

LOPE DE VEGA'REN BERTSOA EUSKERAZ

Lope de Vega'k “Los ramilletes de Madrid” izena daroan antzerkian lau bertso-lerro dakaz euskeraz, eta eskertzekoa da, baiña izkuntza ez dakianak artzen dauzan okerrak asko izaten dira eta ori jazoten jako Lope ospetsuari be.

Ona emen lerroak datozen lez:

Zure vegui ederro,
En el astana,
Cativaturic nave,
Librea ninzona.

Ipiñi daiguzan lerro oneik ulertzeko eraz:

Zure begi ederrak
Ene lastana
Cativaturik nave
Librea ninzana.

Onelan erderatu eban Lope'k:

Cara y ojos hermosos,
Amada mia
Me tienen cautivo
Siendo libre.

Naikoa ondo itzulpena, baiña nondik atera ete dabe “cara”?

EUSKALERRI'RA ARTOA NOZ ETA NOK?

Artoak garrantzi aundia izan dau gure bizitzan: Gogoratu taloa, artolabakoa, drungulua, abereentzat kaxako uruna edo oillontzat artagaroa.

Eta garrantzi aundia izan eban gure soloak aberatsago biurtzeko eta gure ikuspegiak aldatzeko be.

Baiña gure edestian ez da beti izan artoa emen, Ameriketatik etorria da, eta lenago erderaz “mijo” eritxan arta-txikia baiño ez egoan gure artean.

Larramendi'k Koreografia deritxon bere liburuan diño, 1750n. urte-inguruan, artoa Ameriketatik etorria dala eta Perkaistegi'tar Gontzal emanitarra izan zala ekarlea eta gero zabaldu zala Euskalerri osora. Baiña ez diño gizon ori nozkoa dan, eta ezin izan da argitu zein urtetan erein zan artoa lenengoz.

Arazo bi orreik argitzeko, naikoa litzake bietatik bat argitzea.

Iruña'ko gotzaiña zan Sandobal'ek (1560-1621) idatzi eban V Karlos'en bizitzan, 1521n. urtean Gipuzkoa'ko erri batzutan eztabaida aundiak izan zirla eta Donosti-inguruko erri batzuk uri onetara urreratu eta artotzak ebagi ebezala. Orduan 1600n. urtean artotzak egozala ba-dakigu. Larramendi baiño gizaldi bat eta erdi lenagoko barria da ori.

Ara zer diñon Iturriza gure edeslariak: gizaldi bi ta erdi dirala artoa daukagula eta ori diño XVIII gizaldiaren azkenetan. Gizaldi bi ta erdi kendu ezker 1550n. urtera goaz.

Perkaiztegi ekarlea dan ezker, XVI gizaldiaren lenengo urteetan izan bear ekarte, 1521n. urtean artasoloak zabaldua egoteko.